

Kyösti Julku 1931–2007

Oulun yliopiston historian emeritusprofessori Kyösti Yrjö Ilmari Julku kuoli Oulussa 11. elokuuta 2007. Hän oli syntynyt Impilahdella Karjalassa 24. lokakuuta 1931 rajamiehen perheeseen.

■ Professori Julku teki pitkän ja monivaiheisen uran historioitsijana. Hän valmistui Turun yliopistosta filosofian maisteriksi 1956 ja väitteli tohtoriksi 1965. Hän toimi Turun yliopistossa yleisen ja Suomen historian assistenttina 1957–60, yleisen historian assistenttina 1960–62, vt. lehtorina 1962–65, lehtorina 1965–68 ja dosenttina 1966–72. Oulun yliopistossa hän toimi 1966–69 vt. historian professorina ja 1969–94 historian professorina. Hän oli historian laitoksen pitkäaikainen johtaja, humanistisen tiedekunnan dekaani 1975–81, konsistorin arvovaltainen jäsen ja Pohjois-Pohjanmaan kesäyliopiston rehtori 1969–86, jossa virassa hän lisäsi merkittävästi opiskelumahdollisuuksia Pohjois-Suomessa. Hän vaikutti

Kyösti Yrjö Ilmari Julku.

vahvasti myös historian opiskelijain yhdistys Tiiman perustamiseen.

Professori Julku oli erittäin idearikas ja monipuolinen tutkija. Historian laitoksen ensimmäisenä professorina hänen johdolla aloitettiin 1970-luvun alussa laaja monitieteinen Pohjois-Suomen historian tutkimusprojekti, jonka tuloksena häneltä itseltään ilmestyivät teokset *Kvenland – Kainuunmaa* (1986) ja *Kemin ja Tornion vanha raja* (1991). Lisäksi hänen johdolla julkaistiin lukuisia Pohjois-Suomen historiaa eri puolilta tarkastelevia kokoomateoksia, muun muassa *Faravidin maa – Pohjois-Suomen historia* (1985) ja *Rajamailla I–V* (1995–99).

Pohjois-Suomen historian tutkimuksen edistämiseksi ja tukemiseksi sekä sen popularisoinniseksi Julkun aloitteesta perustettiin 1976 Pohjois-Suomen Historiallinen Yhdistys, jonka puheenjohtajana hän toimi vuoteen 2001 asti. Hän painotti yhdistyksen toiminnassa nimenomaan julkaisutoimintaa. Se oli hänen mielestään se perusta, jolle kaiken muun tuli rakentua. Hänen puheenjohtajuuskaudellaan yhdistys julkaisi hänen toimittamanaan kaiken kaikkiaan 68 teosta.

Pohjois-Suomi ja sen historia oli kuitenkin vain yksi Julkun kiinnostuksen kohteista. Turun vuosinaan 1960-luvulla hän oli liikkunut tutkimuksissaan laajasti Keski-Euroopan ja etenkin Ranskan 1700-luvun historiassa. Hänen väitöskirjansa vuodelta 1965 *Die revolutionäre Bewegung im Rheinland am Ende des achtzehnten Jahrhunderts I. Die Anfänge der revolutionären Bewegung von etwa 1770 bis zum Beginn der Revolutionskriege* ja sen jatko-osa vuodelta 1969 käsittelivät Ranskan vallankumouksen leviämistä Reininmaahan. Näissä tutkimuksissaan hän painotti erityisesti sitä, kuinka Ranskan vallankumous oli koko länsimaisen kulttuurin kriisi.

1960-luvulla hän aloitti myös elämänsä loppuun asti kestäneen Suomen itärajan historiaa käsittelevän tutkimuksensa. Sen taustalla oli hänen kiinnostuksensa kartografiaa kohtaan ja ehkä myös hänen henkilökohtainen taustansa rajaseudun ihmisenä. Tutkimuksen tuloksena ilmestyi 1987 teos *Suomen itärajan synty*.

Kyösti Julkun perinpohjaisuutta ja innostusta kartografiaan osoittaa hänen Oulun yliopistoon 1970-luvulla eri arkistoista kokoamansa ainutlaatuinen mikrofilmattu materiaali lähinnä Suomeen liittyvistä kartoista, asemakaavoista ja linnoituspiirustuksista. Samaa raivaajajenkeä hän oli osoittanut Historian laitoksen arvostetun seminaarikirjaston perustajana ja myöhemmin sen tinnimättömänä kehittäjänä ja puolestapuhujana.

Monipuolisen tutkijan kiinnostuksen kohteet olivat hyvin moninaisia. Julku aloitti 1970-luvun alussa myös yleisen ja klassillisen arkeologian tutkimuksen ja opetuksen Oulun yliopistossa. Hänen vaikutuksensa Oulun yliopiston toimintaan ei kuitenkaan rajoittunut pelkästään tutkimukseen, opetukseen ja hallintoon, vaan myös itse yliopiston synty kiinnosti häntä. Sen tuloksena hän kirjoitti yhdessä puolisonsa Liisa Julkun kanssa *Oulun yliopiston perustamisen historian*, joka valmistui Oulun yliopiston 25-vuotisjuhlapromootioon 1983.

Kyösti Julkun hahmo oli tuttu niin Historian laitoksen järjestämällä arkeologisilla kavauksilla kuin hänen johtamillaan lukuisilla ekskursioilla ympäri Eurooppaa. Antiikki ja

Välimeren piiri olivat hänelle erityisen rakkaita. Hän teki tutkimusmatkoja muun muassa Israeliin ja Irakiin, joiden taustalla oli hänen kiinnostuksensa kristinuskon varhaishistoriaa kohtaan, jonka tutkimus jäi häneltä lopulta kesken. Myös Eurooppa ja Eurooppa-käsitys laajemminkin pohdituttivat häntä lukuisissa kirjoituksissa ja esitelmissä.

Laaja-alaisuus ja lukeneisuus olivat professori Julkun tutkijan ja opettajan profiilia erinomaisesti kuvaavia määrittäjiä. Viime vuosinaan hän kiinnostui erityisesti varhaishistoriasta hyvin laajasti ymmärrettynä. Järjestämänsä konferenssin tuloksena hän toimitti 1992 teoksen *Suomen varhaishistoria*. Sen jälkeen hän paneutui tiiviisti suomalais-ugrilaisten kansojen historiaan ja etenkin niiden kaikkein varhaisimpiin vaiheisiin. Sen puitteissa hän organisoii useita merkittäviä kansainvälisiä konferensseja alkaen Oulusta 1993, jossa perustettiin myös alan tutkimusta edistämään *Societas Historiae Fenno-Ugricae*. Seuran sarjassa julkaistiin muun muassa *Historia Fenno-Ugrica I:1–2* (1996) ja useiden myöhemmin järjestettyjen Rootskonferenssien esitelmiä.

Tutkimustyönsä ohella professori Julku otti lehdistön palstoilla jopa profeetallisesti kantaa ajankohtaisiin päivänpoliittisiin ja kulttuurisiin kysymyksiin. Niistä huokui syvällisesti, kuinka isänmaan asia oli aina hänen sydäntänsä lähellä. Sotilasarvoltaan hän oli luutnantti.

Professori Kyösti Julku oli erittäin karismaattinen henkilö niin opettajana, suosittuna esi-

telmöitsijänä kuin seuramiehenä lukuisine juttuineen, legendaarisine ilmauksineen ja sutkauksineen. Hän oli todella Karjalan sukua ja juurta.

Olavi K. Fält